

Samen aan de slag

... naar een bestuurlijke agenda
voor Zuid-Holland

provincie **HOLLAND**
ZUID

(VZHG

Vereniging van
Zuid-Hollandse Gemeenten

Vereniging van
Zuid-Hollandse Waterschappen

Het zijn spannende tijden voor het openbaar bestuur in onze provincie. Grote veranderingen volgen elkaar in hectisch tempo op. Nadat de decentralisaties en grote transitie-opgaven het speelveld al danig hadden opgeschud, is daar met de Corona-crisis nog eens een aardschok bovenop gekomen. Om de weg naar voren te vinden zullen we buiten vaste structuren moeten denken en naast elkaar willen staan. Gemeenten, waterschappen, regionale verbanden en provincie hebben elkaar meer dan ooit nodig.

Decentralisaties: zoektocht naar “de regio”

Zoals de minister van Binnenlandse Zaken vorig jaar schreef in de kamerbrief over de toekomst van het openbaar bestuur, zijn wij nu na de decentralisaties op zoek naar optimale regionale samenwerking. Dat blijkt in de praktijk weerbarstig. Hoe vinden we de goede balans tussen slagkracht en uitvoering enerzijds, en anderzijds voldoende zichtbare kaderstelling door de democratisch gekozen organen? Hoe komen we tot samenwerking en samenhang tussen regionale verbanden die vaak historisch zijn gegroeid en soms van Rijkswege zijn opgelegd? Hoe vinden we ondanks beperkingen in wet- en regelgeving en financiering de juiste coalities, ook met private partijen?

Transities: toegenomen complexiteit

De noodzaak tot klimaatadaptatie, de noodzaak fossiele brandstoffen te vervangen door groene energie, de overgang naar een meer circulaire economie, de woonopgave en de omgevingswet: het zijn voorbeelden cruciale opgaven die we met elkaar hebben afgesproken, en die we niet ieder voor zich kunnen aanpakken. Deze opgaven vereisen *multilevel governance*: een aanpak op meerdere schalen, met meerdere actoren in meerdere netwerken. De opgaven zijn niet alleen inhoudelijk maar ook bestuurlijk complex en vereisen daarom effectieve systeembesturing. Hoe we dat samen optimaal kunnen organiseren is in theorie uitgelegd, maar in de praktijk lastig.

De crisis

Welke gevolgen de Corona-crisis precies voor ons gaat hebben is nog koffiedik kijken, maar zelfs nu al is duidelijk dat groot creatief en innovatief vermogen van ons zal worden gevraagd om bovengenoemde opgaven nu nog verder te brengen. Dat geldt uiteraard in financieel opzicht, maar ook qua focus: samenwerking is meer dan ooit nodig, maar als het hemd zagezegd nader blijkt dan de rok kan het eigenbelang prevaleren en wordt het ieder voor zich. Hoe vermijden we dat en zijn er nieuwe kansen?

De samenleving aan zet

Als decentrale besturen van Zuid-Holland delen we de ambitie om inwoners, instellingen en bedrijven veel meer centraal te stellen in onze beleidsaanpak. Dit hebben we gedeeld tijdens het Bestuurdersdiscours van 2018. De vraag is hoe we dat waar gaan maken in een tijd dat communicatie grotendeels digitaal is geworden en waarschijnlijk zal blijven.

De ombudsman zegt in zijn jaarverslag 2019 dat de burgers, maar ook decentrale overheden regie missen of de ruimte missen om zelf de regie te pakken. Daarmee legt hij de vinger op de zere plek. De samenleving aan zet vraagt om een effectieve en zorgvuldige systeembesturing. Ook om te voorkomen dat niemand meer weet wie waarover gaat. En daarvoor is de overheid aan zet.

Studiegroep: ons bestel schiet te kort

In het eindrapport *Als één overheid: Slagvaardig de toekomst tegemoet!* komt de studiegroep Interbestuurlijke en Financiële Verhoudingen tot een aantal stevige conclusies over hoe ons bestuurlijk bestel uitpakt op decentraal niveau. De studiegroep constateert dat - inderdaad - de opgaven vragen om bestuur op meerdere schalen en door meerdere partijen, maar in de praktijk blijkt dat vaak niet goed mogelijk. Kort samengevat: te veel verkoking en eigenbelang, niet altijd de juiste partijen aan tafel, chaotische regionale organisatie, te weinig decentrale beleidsvrijheid en autonomie, gefragmenteerde kennis, onheldere positie democratische organen, financiële en bestuurlijke arrangementen frustreren elkaar, geen gezamenlijk financieel instrumentarium, te veel schotten tussen financieringssystemen.

De studiegroep geeft waardevolle suggesties mee om de Rijk-regio afstemming effectiever te maken, waarbij ook van de ministeries het nodige wordt gevraagd. Wij werken graag mee aan die uitwerking en bezien tegelijkertijd wat wij zelf als decentrale overheden in Zuid-Holland al kunnen doen. Daarbij geldt geen gouden recept maar zullen we per geval werkenderwijs de beste oplossing moeten vinden.

Nieuwe Opgaven, Oude Gewoonten

Als bestuurders van gemeenten, provincies, waterschappen en andere publieke organisaties overleggen we heel wat af. Maar we hebben niet altijd het gevoel dat dat ook ergens toe leidt. En steeds vaker zeggen we dat ook tegen elkaar. Veel van onze structuren stammen uit andere tijden toen afstemming van elkaars afzonderlijke inspanningen voldoende was. Als we in de toekomst resultaten willen boeken op complexe en met elkaar verweven dossiers zullen

we als overheden onze ambities en opgaven in de regio's vaker moeten laten samenlopen. Ook gedreven door de toenemende financiële krapte. Wij merken dat dit nu nog niet vanzelfsprekend is en soms tot onbegrip tussen overheden leidt. Het wordt dus tijd om onze bestuurlijke netwerken kritisch onder de loep te nemen. Maar hoe gaan we dat doen?

Een agenda voor een aanpak

Wij willen onze samenwerking adequater organiseren zodat we meer en sneller resultaten boeken. Dit is bittere noodzaak als we de gevolgen van de Corona-crisis zo goed als mogelijk te boven willen komen en nog te ontdekken kansen willen pakken.

Het proces dat we ingaan vergt een open houding naar structuren en culturen uit het verleden. We steken de hand uit naar iedereen in de provincie om mee te doen. We hebben de inbreng van maatschappelijke organisaties, inwoners en ondernemers ook hard nodig.

Een open proces waarbij de opgaven die ons verbinden het uitgangspunt zijn en dus niet formele taken en bevoegdheden. Het resultaat zal verschillen per regio en per beleidsterrein. Soms zullen we versteende werkwijzen en structuren willen herontwerpen, soms kunnen we tevreden zijn met subtiele wijzigingen. Soms zullen we aanlopen tegen belemmeringen in centrale regelgeving en financiering. Dan weten we de partners op rijksniveau te vinden, ook in het kader van het traject van de studiegroep. In alle gevallen kijken we naar opties om de samenleving zo goed mogelijk aan zet te brengen.

Onze eerste stap zal zijn dat we als Vereniging van Zuid-Hollandse Gemeenten, Vereniging van Zuid-Hollandse Waterschappen, provincie en de Zuid-Hollandse regio's met elkaar het gesprek aangaan. De centrale vraag daarbij zal zijn hoe we elkaar kunnen helpen bij het realiseren van onze concrete ambities en opgaven. Wat gaat goed en wat kan beter? Wat hebben we van elkaar nodig en wat kunnen we elkaar bieden? Samen aan de slag met een Bestuurlijke Agenda voor Zuid-Holland!